

1 חוק יסוד: משק המדינה

1. מסים, מילואות חובה ואגרות

(תיקון התשמ"ב)

(א) מסים, מילואות חובה ותשלומי חובה אחרים לא יוטלו, ושיעוריהם לא ישונו, אלא בחוק או על פיו; הוא הדין לגבי אגרות.
(ב) מסים, מילואות חובה, תשלומי חובה אחרים ואגרות המשתלמים לאוצר המדינה, ושיעוריהם לא נקבעו בגוף החוק ולא נקבעה בחוק הוראה שקביעתם בתקנות טעונה אישור הכנסת או ועדה מועדונית, קביעתם בתקנות טעונה אישור מראש או תוך התקופה הקבועה לכך בחוק - בהחלטת הכנסת או בהחלטת ועדה מועדונית שהכנסת הסמיכה לכך.

2. נכסי מדינה

עסקאות בנכסי המדינה, רכישת זכויות וקבלת התחייבויות בשם המדינה ייעשו בידי מי שהוסמך לכך בחוק או על פיו.

תקציב המדינה

3.

[תיקונים: התשמ"ב, התשמ"ג, התש"ע, התשע"ד, התשע"ז, התשפ"א (מס' 2), התשפ"ג]

(א) (1) תקציב המדינה ייקבע בחוק.

(2) ² התקציב יהיה לשנה אחת ויביא את הוצאות הממשלה הצפויות והמתוכננות.

(ב) (1) (א) הממשלה תניח על שולחן הכנסת את הצעת חוק התקציב במועד שקבעה ועדת הכספים של הכנסת, אך לא יאוחר משישים ימים לפני תחילת שנת הכספים ולא מוקדם משישה חודשים לפני תחילת שנת הכספים.

(ב) (1) על אף האמור בפסקת משנה (א), התקיימו הנסיבות כאמור בסעיף 36א(ב) לחוק-יסוד:

הכנסת ולא התקבל חוק תקציב לפני תחילת שנת הכספים, תניח הממשלה את הצעת חוק התקציב על שולחן הכנסת במועד שקבעה ועדת הכספים של הכנסת, אך לא יאוחר משישים ימים לפני היום הקובע כאמור באותו סעיף, ולענין תקופה זו לא יובאו בחשבון מועדי ישראל וערביהם כמשמעותם באותו סעיף.

(2) התקיים האמור בפסקת משנה (1), ובנסיבות אלה בלבד, רשאית הממשלה להניח על שולחן הכנסת יחד עם הצעת חוק התקציב כאמור בפסקת משנה (1), הצעת חוק תקציב לשנת הכספים שלאחריה אף אם מועד ההנחה מוקדם משישה חודשים לפני תחילתה של אותה שנת כספים.

(2) הצעת חוק התקציב תהיה מפורטת.

(3) הצעת התקציב המפורטת של משרד הבטחון והצעת התקציב המפורטת של גופים ביטחוניים שייקבעו לענין זה בחוק לא יונחו על שולחן הכנסת אלא על שולחן ועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת החוץ והבטחון של הכנסת.

(4) להצעת חוק התקציב יצורף אומדן המקורות למימונו.

(ג) במקרה הצורך רשאית הממשלה להגיש בתוך שנת הכספים הצעת חוק תקציב נוסף.

(ד) נראה לממשלה כי חוק התקציב לא יתקבל לפני תחילת שנת הכספים, רשאית היא להגיש הצעת חוק תקציב ביניים.

(ה) שר האוצר יגיש לכנסת מדי שנה דין וחשבון על ביצוע תקציב המדינה; פרטים ייקבעו בחוק.

3א. תקציב רב-שנתי

(תיקון התשנ"ב)

(א) הממשלה תכין לקראת כל שנת כספים תכנית תקציב רב-שנתית שתכלול את הצעת חוק התקציב לשנה הקרובה וכן תכנית תקציב לשתי השנים הבאות אחריה.

(ב) הממשלה תניח על שלחן הכנסת את תכנית התקציב הרב-שנתית ביחד עם הצעת חוק התקציב.

(ג) כל הצעת חוק תקציב שתגיש הממשלה לכנסת תתבסס על תכנית התקציב הרב-שנתית שהוכנה והונחה על שולחן הכנסת לפי סעיף זה בשנה הקודמת.

3א1. מנגנון התכנסות

(תיקונים: התשפ"ג, התשפ"ד)

(א) הניחה הממשלה על שולחן הכנסת הצעת חוק תקציב לשנת הכספים שלאחריה כאמור בסעיף 3(ב)(1)(2)(ב) (בסעיף זה - שנת התקציב), יחולו ההוראות האלה:

(1) בחוק התקציב לשנת התקציב ייקבע תקציב התאמות ששיעורו והוראות לעניין השימוש בו ייקבעו בחוק (בסעיף זה - תקציב התאמות); הממשלה תביא לאישור ועדת הכספים של הכנסת את הצעתה לשימוש בתקציב ההתאמות;

(2) הממשלה, לפי הצעת שר האוצר, תגיש לכנסת עד 1 בנובמבר בשנה שקדמה לשנת התקציב, ולא מוקדם מ-15 באוקטובר בשנה שקדמה לשנת התקציב, דוח לעניין קיום או אי-קיום הפרש הוצאות או הפרש גירעון הצפויים בשנת התקציב (בסעיף זה - דוח הפרשים); הוראות לעניין הגשת דוח הפרשים והפרטים שייכללו בו ייקבעו בחוק;

(3) שר האוצר ידווח לוועדת הכספים של הכנסת, לא יאוחר משישים ימים לפני הגשת דוח, על המגמות הכלכליות והפיסקליות הצפויות בשנת התקציב;

(4) צפוי בשנת התקציב, על פי דוח הפרשים, הפרש הוצאות או הפרש גירעון, ועל פי הדוח האמור אין בשימוש בתקציב ההתאמות כדי לכסות את מלוא ההפרש האמור, יגיש שר האוצר לאישור הממשלה, יחד עם דוח הפרשים, תוכנית לשם כיסוי יתרת ההפרש (בסעיף זה - תוכנית מאזנת); הוראות לעניין הכנת תוכנית מאזנת ופרטיה ייקבעו בחוק; הממשלה תאשר ותגיש לכנסת ולוועדת הכספים של הכנסת את התוכנית המאזנת יחד עם אישור דוח הפרשים;

(5) בוצעו הפעולות לפי התוכנית המאזנת עד 1 בדצמבר בשנה שקדמה לשנת התקציב, ולא נותר הפרש גירעון או הפרש הוצאות, תאשר זאת הממשלה בהחלטה שתיתן עד המועד האמור, ותניח את אישורה על שולחן הכנסת עד 1 בדצמבר בשנה שקדמה לשנת התקציב;

(6) לא בוצעו פעולות לפי התוכנית המאזנת, או בוצעו רק חלק מהן עד 1 בדצמבר בשנה שקדמה לשנת התקציב ונותר הפרש גירעון או הפרש הוצאות, יחולו ההוראות האלה, לפי העניין:

(א) נותר הפרש גירעון - יופחת סכום ההוצאה הממשלתית המותרת לפי חוק התקציב לשנת התקציב בסכום הפרש הגירעון שנותר; הממשלה, לפי הצעת שר האוצר, תביא לאישור ועדת הכספים של הכנסת תוכנית להפחתת ההוצאה הממשלתית המותרת לפי פסקה זו עד 1 בדצמבר בשנה שקדמה לשנת התקציב;

(ב) נותר הפרש הוצאות - הממשלה, לפי הצעת שר האוצר, תביא לאישור ועדת הכספים של הכנסת

תוכנית להפחתת סעיפי הוצאה בחוק התקציב לשנת התקציב לשם כיסוי הפרש הוצאות שנתו, עד 1 בדצמבר בשנה שקדמה לשנת התקציב;

(ג) הוראות לעניין התוכנית שתוגש לפי פסקת משנה (א) או (ב) ואישור ועדת הכספים של הכנסת ייקבעו בחוק;

(7) ועדת הכספים של הכנסת רשאית להציע לשר האוצר שינויים בתוכנית להפחתת הוצאה הממשלתית המותרת כאמור בפסקה (6)(א) או (ב), עד 15 בדצמבר בשנה שקדמה לשנת התקציב; הציעה הוועדה כאמור, תביא הממשלה לאישור הוועדה, לאחר ששקלה את הצעות הוועדה כאמור, תוכנית להפחתת הוצאה הממשלתית המותרת עד 24 בדצמבר בשנה שקדמה לשנת התקציב;

(8) לא אישרה ועדת הכספים של הכנסת את התוכנית שהגישה הממשלה לפי פסקה (6)(א) או (ב) או לפי פסקה (7), יופחתו סכומי הוצאה בסעיפי התקציב בחוק התקציב, באופן שווה, בגובה הפרש הגירעון או הפרש הוצאות שנתו כאמור בפסקה (6), לפי העניין, לשם כיסוי הפרש שנתו;

(9) ועדת הכספים של הכנסת רשאית להניח על שולחן הכנסת את מסקנותיה מדינויה כאמור בפסקאות (1), (3), (4) ו-(6) עד (8); הוראות בעניין הדיון בעניין זה בכנסת ייקבעו בחוק.

(א1) (1) על אף האמור בסעיף קטן (א), התרחש אירוע חריג ובלתי צפוי שיש לו השלכה פיסקלית משמעותית, המשפיעה במישרין על הנתונים שבבסיס דוח הפרשים כאמור בפסקה (2) שבסעיף קטן (א), ובשל סמיכות האירוע והשפעותיו על מועד הגשת דוח הפרשים לא ניתן להגיש במועד הקבוע באותה פסקה דוח הפרשים הכולל נתונים מעודכנים כנדרש בחוק, רשאית הממשלה, לפי הצעת שר האוצר, באישור הכנסת לאחר שקיבלה את המלצתה של ועדת הכספים של הכנסת, לדחות את המועד הקבוע באותה פסקה, בתקופה אחת שלא תעלה על 50 ימים (בסעיף קטן זה - תקופת הדחייה).

(2) אישרה הכנסת את דחיית המועד כאמור בפסקה (1), יידחו בהתאמה יתר המועדים שנקבעו לפי סעיף קטן (א) (להלן - המועד הנדחה), ובלבד שהפחתה לפי פסקה (8) של אותו סעיף קטן תבצע בתום תקופת הדחייה הנמנית החל מהמועד הקבוע בסעיף 7 לחוק ההתאמות הפיסקליות, התשפ"ג-2023; ואולם, אם החליטה הממשלה כי התוכנית המאזנת תכלול הצעת חוק תקציב נוסף לשנת התקציב, תונח הצעת חוק כאמור על שולחן הכנסת במועד שלא יפחת מ-30 ימים לפני תום תקופת הדחייה, ויחולו הוראות סעיף קטן (א) בשינויים אלה:

(א) דוח הפרשים לפי פסקה (2) יוגש במועד הנדחה;

(ב) בפסקה (4), המילים "יחד עם דוח הפרשים" ו"יחד עם אישור דוח הפרשים" - לא ייקראו;

(ג) פסקאות (5) עד (7) ו-(9) - לא ייקראו;

(ד) במקום פסקה (8) יקראו:

"(8) לא בוצעו הפעולות לפי התוכנית המאזנת, כולן או חלקן יופחתו במועד הנדחה סכומי הוצאה

בסעיפי התקציב בחוק התקציב, באופן שווה, בגובה הפרש הגירעון או הפרש הוצאות, לפי העניין,

לשם כיסוי הפרש שנתו".

(3) הכנסת תפרסם ברשומות הודעה על המועדים המעודכנים שנדחו לפי סעיף קטן זה.

(ב) בסעיף זה -

"הפרש גירעון" - הפרש שבין תחזית הגירעון לשנת התקציב לסכום הגירעון המותר לשנת התקציב, כפי שנקבע

בחוק;

"הפרש הוצאות" - הפרש שבין תחזית הוצאה הממשלתית לשנת התקציב לסכום הוצאה הממשלתית המאושרת לשנת התקציב, כפי שנקבע בחוק.

[תיקונים: התשנ"ב (מס' 2), התשע"ד, התש"ף, התשפ"א]

(א) לא נתקבל חוק התקציב לפני תחילתה של שנת הכספים, יחולו ההוראות שלהלן לגבי שנת התקציב המשכי:

(1) הממשלה תהיה רשאית להוציא את ההוצאות כמפורט להלן:

(א) כל חודש, סכום השווה לחלק השנים עשר מההוצאה הממשלתית המותרת לשנה הקודמת או

מתקרת ההוצאה הממשלתית לשנה הקודמת, כשהן צמודות לשיעור הגידול באוכלוסייה, לפי הנמוך;

(ב) הוצאה המותנית בהכנסה, בהתאם להוראות שייקבעו בחוק;

(ג) הוצאה של מפעלים עסקיים שפעלו בשנת הכספים הקודמת בהתאם להוראות שייקבעו בחוק;

(ד) החזר חובות קרן שאינו החזר חובות כאמור למוסד לביטוח לאומי;

(2) הממשלה תהיה רשאית להתחייב בגבולות הסכומים כמפורט להלן ובלבד שלא יהיה בהתחייבויות כאמור

כדי להגדיל את ההוצאה באותה שנה מעבר לסכום ההוצאה בתקציב המשכי:

(א) סכום ההרשאה להתחייב, בהתאם להוראות שייקבעו בחוק;

(ב) סכום ההוצאה בתקציב המשכי, הסכום להוצאה המותנית בהכנסה והסכום להוצאה של מפעלים

עסקיים, כאמור בפסקאות משנה (א) עד (ג) של פסקה (1), בהתאם להוראות שייקבעו בחוק;

(ג) סכום עודף שנותר בסעיפי התקציב בחוק התקציב הקודם, בהתאם להוראות שייקבעו בחוק;

(3) הממשלה תהיה רשאית למלא משרות במספר שלא יעלה על מספר המשרות הנקוב בחוק התקציב

הקודם.

(ב) כספים לפי סעיף קטן (א)(1)(א) עד (ג) ייעדו קודם כל לקיום התחייבויות המדינה מכוח חוק, חוזים ואמנות; ביתרת

הכספים כאמור תשתמש הממשלה רק להפעלת שירותים חיוניים ופעולות שנכללו בחוק התקציב הקודם לרבות כאלה

שנכללו באמצעות שינויים תקציביים (בסעיף קטן זה - שירותים חיוניים ופעולות קודמות); התחייבויות הממשלה לפי סעיף

קטן (א)(2) יהיו רק לשירותים חיוניים ופעולות קודמות.

(ב1) תכנית הכוללת את פירוט הוצאות הממשלה הצפויות והמתוכננות לפי סעיף זה תונח בידי משרד האוצר על שולחן

הממשלה ותוגש לוועדת הכספים של הכנסת לא יאוחר מחודש מתחילתה של שנת תקציב המשכי; פירוט ההוצאות לעניין

משרד הביטחון והגופים הביטחוניים יונח על שולחן הוועדה המשותפת של ועדת הכספים וועדת החוץ והביטחון של הכנסת,

כמשמעותה בסעיף 18 לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985; שר האוצר ידווח לוועדת הכספים של הכנסת, אחת לחודש,

על הוצאות הממשלה לפי תכנית כאמור.

(ג) אין לשנות סעיף זה אלא ברוב חברי הכנסת.

(ד) בסעיף זה -

"הוצאה ממשלתית" - הוצאה הממשלתית, נטו, לרבות מתן אשראי ולמעט החזר חובות קרן בלבד שאינו החזר

חובות כאמור למוסד לביטוח לאומי;

"ההוצאה הממשלתית המותרת", לשנת כספים מסוימת - סכום ההוצאה הממשלתית המותרת לפי חוק התקציב

לאותה ואם לא התקבל לגבי השנה האמורה חוק התקציב - סכום ההוצאה הממשלתית המותרת לפי חוק-יסוד

זה;

"סכום ההוצאה בתקציב המשכי" - הסכום השנתי הכולל של ההוצאה הממשלתית כאמור בסעיף קטן (א)(1)(א);

"שיעור הגידול באוכלוסייה" - ממוצע שיעורי הגידול באוכלוסייה בישראל שפרסמה הלשכה המרכזית

לסטטיסטיקה בשלוש השנים שקדמו לשנה הקודמת לשנת התקציב המשכי;

"שנת תקציב המשכי" - שנת כספים שעד לתחילתה לא התקבל חוק התקציב לאותה שנה, ואם התקבל חוק

התקציב במהלך אותה שנה - החלק משנת הכספים שמתחילתה ועד לקבלת חוק התקציב כאמור;

"תקרת הוצאה הממשלתית" לשנת כספים מסוימת - סכום הוצאה הממשלתית המרבי שניתן, לפי חוק, לקבוע לאותה שנה בחוק התקציב, בניכוי סכום הוצאה הממשלתית באותה שנה שאינו מובא בחשבון כחלק מסכום הוצאה הממשלתית המרבי שניתן לפי חוק לקבוע בחוק התקציב בשנה שלאחריה.

3. חקיקה הצריכה תקציב

(תיקון התשס"ג)

(א) הצעת חוק תקציבית לא תתקבל בכנסת אלא בקולותיהם של 50 חברי הכנסת לפחות; הרוב האמור דרוש בקריאה הראשונה, בקריאה השניה ובקריאה השלישית; ואולם אם הפכה הצעת חוק להצעת חוק תקציבית לאחר הקריאה הראשונה, דרוש הרוב האמור בקריאה השניה ובקריאה השלישית.

(ב) הסתייגות תקציבית לא תתקבל בכנסת אלא בקולותיהם של 50 חברי הכנסת לפחות; התקבלה הסתייגות תקציבית להצעת חוק לא תתקבל הצעת החוק בכנסת בקריאה השלישית אלא בקולותיהם של 50 חברי הכנסת לפחות.

(ג) קביעת העלות התקציבית, לענין סעיף זה, של הצעת חוק או הסתייגות, תהיה של ועדה מועדות הכנסת הדנה באותה הצעת חוק או הסתייגות (להלן - הועדה); הועדה תקבע את העלות התקציבית על פי הערכת שר האוצר או מי שהוא הסמיך לכך, אלא אם כן הוכח להנחת דעתה, על פי הערכה אחרת שהוגשה לה, כי העלות התקציבית שונה מהערכת שר האוצר; הערכות לפי סעיף זה יוגשו בצירוף נתונים ואומדנים.

(ד) בסעיף זה -

"הצעת חוק תקציבית" - הצעת חוק שמתקיימים בה כל אלה:

(1) היא הוגשה שלא בידי הממשלה;

(2) בביצועה כרוכה עלות תקציבית של $6,795,860^3$ שקלים חדשים או יותר, בשנת תקציב כלשהי;

(3) הממשלה לא נתנה את הסכמתה לעלות התקציבית;

"הסתייגות תקציבית" - הסתייגות להצעת חוק, שמתקיימים בה כל אלה:

(1) בביצועה כרוכה עלות תקציבית של $6,795,860^3$ שקלים חדשים או יותר, בשנת תקציב כלשהי;

(2) הממשלה לא נתנה את הסכמתה לעלות התקציבית;

"עלות תקציבית" - הוצאה או התחייבות להוצאה מתקציב המדינה, או הפחתה של הכנסות המדינה אף אם ההוצאה או ההפחתה כאמור מלווה בהקטנה של הוצאה או התחייבות להוצאה מתקציב המדינה, או בהגדלה של הכנסות המדינה;

"הוצאה מתקציב המדינה", "הפחתה של הכנסות המדינה" - לרבות הוצאה מתקציבו של גוף מתוקצב או הפחתה של הכנסות גוף מתוקצב;

"גוף מתוקצב" - כהגדרתו בסעיף 21 לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.

(ה) הסכומים הנקובים בהגדרות "הצעת חוק תקציבית" ו"הסתייגות תקציבית" בסעיף קטן (ד) יתעדכנו ב-1 בינואר של כל שנה לפי שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

(ו) הוראות סעיף זה לא יחולו על הצעת חוק שעניינה פיזור הכנסת ועריכת בחירות.

4. שטרי כסף ומטבעות

הדפסת שטרי כסף וטביעת מטבעות שישמשו הילך חוקי וכן הוצאתם יהיו על פי חוק.

5. ביקורת

(תיקון התשמ"ח)

יצחק רבין

ראש הממשלה

אפרים קציר

נשיא המדינה

[1]. [ס"ח 777](#), התשל"ה (31.7.1975), עמ' 206.

תיקונים: [ס"ח 1052](#), התשמ"ב (1.6.1982), עמ' 160;

[ס"ח 1079](#), התשמ"ג (30.3.1983), עמ' 58;

[ס"ח 1237](#), התשמ"ח (24.2.1988), עמ' 32;

[ס"ח 1378](#), התשנ"ב (8.1.1992), עמ' 40;

[ס"ח 1396](#), התשנ"ב (14.4.1992), עמ' 224 [התשנ"ב (מס' 2)];

[ס"ח 1892](#), התשס"ג (1.6.2003), עמ' 498;

[ס"ח 2245](#), התש"ע (30.6.2010), עמ' 551;

[ס"ח 2440](#), התשע"ד (19.3.2014), עמ' 346. [הצ"ח - כנסת 512](#), התשע"ג, עמ' 46;

[ס"ח 2587](#), התשע"ז (12.12.2016), עמ' 32. [הצ"ח - ממשלה 1081](#), התשע"ז, עמ' 2;

[ס"ח 2791](#), התש"ף (7.4.2020), עמ' 16. [הצ"ח - ממשלה 1294](#), התש"ף, עמ' 8;

[ס"ח 2889](#), התשפ"א (29.12.2020), עמ' 252. [הצ"ח - ממשלה 1380](#), התשפ"א, עמ' 140;

[ס"ח 2914](#), התשפ"א (7.7.2021), עמ' 368 [התשפ"א (מס' 2)]. [הצ"ח - ממשלה 1411](#), התשפ"א, עמ' 470;

[ס"ח 3042](#), התשפ"ג (28.5.2023), עמ' 138. [הצ"ח - ממשלה 1613](#), התשפ"ג, עמ' 970;

[ס"ח 3127](#), התשפ"ד (17.12.2023), עמ' 278. [הצ"ח - ממשלה 1661](#), התשפ"ד, עמ' 30;

[2]. ראו גם [חוק יסוד: משק המדינה](#): תקציב המדינה לשנים 2017 ו-2018 (הוראות מיוחדות) (הוראת שעה), וכן [חוק יסוד:](#)

[משק המדינה](#) (תיקון מס' 10 והוראת שעה לשנת 2020).

[3]. [הסכום עודכן לאחרונה בי"פ 11971](#), התשפ"ד, עמ' 2508, החל מיום 1.1.2024.

//